

CZU: 37.015.3

MOTIVAȚIA – COMPONENTĂ DE BAZĂ A ÎNVĂȚĂRII

*Victoria BUDU, profesor de fizică, grad didactic unu,
IPLT "Principesa Natalia Dadiani", RM*

Summary. *To learn and succeed, you need more than skills - you also need to be motivated! The specialists affirm it, and the majority of the school speakers recognize it from the start. In the eyes of many, however, academic motivation remains difficult to define and locate among the other components of teaching and learning.*

Keywords: *motivation, motive, learning, performance.*

*„Zadarnic vei vrea să-l înveți pe cel ce nu e dornic să fie învățat,
dacă nu-l vei fi făcut mai întâi dornic de a învăța” (Comenius)*

În toate timpurile, dar mai ales la etapa actuală motivația în învățare a constituit și constituie o temă actuală de reflecție pentru elevi, profesori, părinți, pentru întreaga societate.

Învățarea poate fi înțeleasă drept "sursă de mecanism de formare și dezvoltare a trăsăturilor, competențelor, capacităților și caracteristicilor umane, a conduitei și comportamentului uman în genere.

Atât pentru cei care se află la catedră, pentru părinți sau pentru experții din domeniul științelor educației, motivația este cheia succesului în predare și învățare. De la Piaget la Gardner, teoreticienii mecanismelor învățării au subliniat faptul că motivația este fundamentul pe care se construiește succesul educațional. Este aproape un loc comun astăzi că orice cadru didactic interesat și responsabil trebuie să controleze cât mai bine un astfel de mecanism pentru a asigura condițiile unui parcurs școlar optim [4, p. 5].

Identificarea, descrierea și optimizarea condițiilor învățării reprezintă momente importante ale proceselor de provocare, organizare și conducere a învățării. Pentru a fi eficient, profesorul trebuie să știe nu numai "de unde pornește elevul și încotro se îndreaptă, dar și care sunt condițiile prealabile, specifice învățării, precum și ce va fi capabil elevul să învețe în continuare". Pe această bază se vor putea conduce mult mai eficient învățarea și studiul, se vor orienta și dirija științific motivația. [3, p. 24]

În sensul ei general, noțiunea de motivație a fost introdusă în psihopedagogie la începutul secolului al XX-lea. Termenul „motivație” derivă de la adjectivul latin *motivus*, ceea ce semnifică „care pune în mișcare” și desemnează aspectul energetic și dinamic al comportamentului uman [2, p.37].

În accepția cea mai largă, motivația reprezintă „ansamblul factorilor dinamici care determină conduita unui individ” [7, p.202]. O definiție mai completă este cea oferită de Al.Roșca [5, p.8]: „Prin motivație înțelegem totalitatea mobilurilor interne ale conduitei, fie că sunt înnăscute sau dobândite, conștientizate sau neconștientizate, simple trebuințe fiziologice sau idealuri abstracte”. Motivația este factorul care determină organismul să acționeze și sa

urmărească anumite scopuri. Orice act de conduită este motivat, chiar dacă, uneori, nu ne dăm seama pentru ce facem o acțiune sau alta. Niciun act comportamental nu apare și nu se manifestă în sine fără o anumită incitare, direcționare și susținere energetică.

Motivația pentru învățare influențează procesul de învățare în sine și, implicit, rezultatele acestui proces.

Motivația învățării se subsumează sensului general al conceptului de motivație și se referă la totalitatea factorilor care îl mobilizează pe elev la o activitate menită să conducă la asimilarea unor cunoștințe, la formarea unor priceperi și deprinderi. Motivația energizează și facilitează procesul de învățare prin intensificarea efortului și concentrarea atenției elevului, prin crearea unei stări de pregătire pentru activitatea de învățare. Elevii motivați sunt mai perseverenți și învață mai eficient. Motivația este una dintre cauzele pentru care elevul învață sau nu învață, în același timp însă, motivația poate fi efectul activității de învățare. Cunoașterea rezultatelor activității de învățare susține eforturile ulterioare ale elevului. Din satisfacția inițială de a fi învățat, elevul își va dezvolta motivația de a învăța mai mult. Așadar, relația cauzală dintre motivație și învățare este una reciprocă. Motivația energizează învățarea, iar învățarea încununată de succes intensifică motivația.

Pentru a-l înțelege pe elev, pentru a-l instrui și educa în mod adecvat, profesorul trebuie să cunoască motivele care, împreună cu aptitudinile, temperamentul și caracterul, contribuie la determinarea conduitei și a reușitei sau nereușitei elevului în activitatea de învățare [6, p.42].

O analiză a varietății motivelor care stau la baza activității de învățare trebuie să pornească de la piramida trebuințelor, datorată psihologului american Abraham Maslow. Teoria lui Maslow este extrem de cunoscută și a avut un imens succes, chiar dacă are o serie de limite. Conform acestei teorii, trebuințele umane sunt organizate într-o structură ierarhică.

Maslow repartizează aceste trebuințe în două categorii: *trebuințe de deficiență* (care apar în urma unei lipse) și *trebuințe de creștere sau dezvoltare* (care exprimă dorința omului de a avea succes, de a ști, de a-și valorifica aptitudinile). Sistemul lui Maslow presupune o ordine de prioritate, în sensul că o trebuință superioară nu se exprimă decât atunci când au fost satisfăcute, măcar parțial, trebuințele de nivel imediat inferior.

Această teorie are implicații deosebite pentru actul educațional. Cadrul didactic trebuie să cunoască faptul că nu pot fi activate trebuințele de ordin superior ale elevilor, precum trebuința de a cunoaște și înțelege, trebuința de performanță, dacă nu au fost satisfăcute trebuințele de deficiență. Pentru a putea învăța bine, elevii ar trebui, mai întâi, să se simtă fizic confortabil (bine alimentați și odihniți), să se simtă în siguranță, relaxați, îndrăgiți, apreciați și să aibă o stimă de sine ridicată. Elevii vor da un randament mai mare într-un mediu relaxat și sigur decât în unul tensionat și amenințător. Când în clasă e o atmosferă încordată, singurul lucru așteptat cu toată nerăbdarea este... pauza! Profesorul poate acționa în așa fel încât însușirea cunoștințelor să se realizeze într-o atmosferă plăcută, prietenoasă, fără amenințări cu note mici sau cu pedepse. De asemenea, profesorul îl poate ajuta pe elev să aibă încredere în forțele proprii, în capacitatea lui de a rezolva sarcinile școlare, și în felul acesta să aibă o stimă de sine ridicată [6, p.43].

Cea mai sigură măsură a talentului pedagogic este cea în care un profesor reușește să trezească și să formeze motivația elevilor pentru disciplina școlară pe care o predă. Formarea motivației la elevi asigură baza eficienței activităților didactice. Pentru ca elevul să înceapă

acțiunea în activitatea de învățare el trebuie să dispună cu certitudine de un impuls emoțional-volitiv.

Practic nu există nici o activitate fără motiv. Este stabilit că sursa principală de apariție a noilor motive este munca, activitatea individuală și în colaborare. În acest proces motivele existente neordonate, de regulă, se completează cu motive noi, conștientizate.

În psihologie sunt stabilite diferite tipuri de motive. În continuare prezentăm 6 tipuri de motive:

1. **Motivul „Cunoașterii”**. Acest motiv are legătură directă cu interesul de a cunoaște noul într-un anumit domeniu științific sau în general despre lume. Din această cauză este numit și motivul „Interesului” care poate fi realizat prin diferite modalități:
  - ✓ Prin conținuturile materiei de studiu ale disciplinei școlare care provoacă curiozități;
  - ✓ Prin demonstrarea diverselor aplicații practice a unor procese, fenomene (în tehnică, medicină etc.) mai ales din viața personală;
  - ✓ Prin descrierea distractivă a unor fapte observate în natură, tehnică, viața personală etc.;
  - ✓ Prin realizarea unui experiment care creează un efect neașteptat, în baza căruia se desfășoară o discuție;
  - ✓ Prin demonstrarea unor experimente paradoxale (contradictorii), adică sunt contradictorii gândirii raționale.
2. **Motivul „Autodezvoltării”**. Esența acestui motiv se referă la dorința elevului de a cunoaște cât mai mult, de a-și dezvolta gândirea, cultura științifică etc. Modalitățile ce provoacă acest motiv pot fi următoarele:
  - ✓ Demonstrarea de către profesor a importanței materiei de studiu care trebuie învățată;
  - ✓ Prezentarea sarcinilor/ problemelor concrete care vor fi rezolvate pe parcursul lecției, o serie de lecții etc.;
  - ✓ Realizarea unui „joc de rol” – ca o activitate într-o instituție de stat, adică în funcția unui anumit post (șef de laborator, profesor, cercetător-practician, consultant științific) etc.
3. **Motivul „Succesului”**. Acest motiv se referă la obținerea personală de către elev a unor rezultate/ produse relevante pentru el. Motivul se manifestă prin nivelul atins în rezolvarea unor situații necunoscute, utilizând anumite cunoștințe (concepte, reguli, principii, legi), sau în elaborarea unui proiect, unei cercetări experimentale etc., rezolvând astfel situații semnificative.
4. **Motivul „Autoafirmării”** se referă la atitudinea elevului față de profesia de viitor, de exemplu: unui pedagog îi sunt necesare astfel de abilități ca analiza, sinteza, sistematizarea, generalizarea și formularea unor concluzii pentru a se orienta în diverse fapte; sau unui medic-care să pună corect diagnostica etc.; un muzician sau artist are nevoie de gândirea imaginară; sau de a realiza un experiment important pentru un savant-cercetător.
5. **Motivul „Comunicării”** se află într-o legătură directă cu posibilitatea de a comunica, de a colabora, de a interacționa.
6. **Motivul „Emotivității”**. Acest motiv apare datorită emoțiilor pozitive ca rezultat al simțului fericirii, mirării și uimirii etc. Poate fi creat în baza unor condiții de colaborare,

stimă față de personalitatea elevului și a succesului înregistrat, în cadrul activităților didactice etc.

Formând motivele, trebuie de avut în vedere, că în centrul individului se află reprezentarea despre sine însuși, care este constituită din următoarele componente:

Cognitivă – imaginea despre capacitățile și calitățile personale;

Emotivă – autoaprecierea simțurilor personale, autostima, mândria de sine etc.

Volitivă – tendința de a câștiga stima părinților, profesorilor, colegilor etc.

Motivele nu întotdeauna sunt dirijate de logica rațională; însă joacă un rol foarte important în formarea personalității umane, a deprinderilor de învățare, în atingerea succesului personal.

În ultimul timp, psihologii văd în motivația învățării un proces foarte complicat în care sunt implicate cele trei componente: volitivă, cognitivă și emotivă.

De obicei, elevii privesc succesele personale ca un rezultat al capacităților și efortului propriu, iar insuccesele – ca o consecință ale problemelor dificultăților complicate. Din aceste considerente, pentru a influența asupra formării motivației este nevoie de a stabili adevărul. Adică, în acțiunea pedagogului, privind formarea motivației la elevi ar trebui parcurse următoarele etape:

1. Prezentarea de către pedagog a informației despre **motive** și rolul lor în procesul învățării;
2. Testarea elevilor privind nivelul inițial al motivației și care anume motive prevalează;
3. Crearea sferei motivaționale individuale pentru fiecare elev;
4. Activitatea practică privind formarea motivației în procesul educațional (timp de 1 an etc.);
5. Testarea finală – conștientizarea de către elevi a importanței motivației învățării și schimbarea nivelului motivațional al elevilor.

Cunoscut este faptul că aportul **intellectului** la rezultatele activității umane este de 20-30%, pe când cel al **motivației** – 70-80%. Adică, **motivul** reprezintă forța motrică în activitatea umană. Pentru ca elevul să înceapă să acționeze, el are nevoie de un impuls emotiv-volitiv. Motivația în procesul educațional este baza unei acțiuni eficiente a pedagogului.

Motivele pot fi exteriorizate și interiorizate. O situație concretă de învățare poate transfera motivul dintr-o stare latentă în una deschisă. Cercetarea sferei motivaționale este foarte complicată, deoarece o parte din motive nu sunt conștientizate.

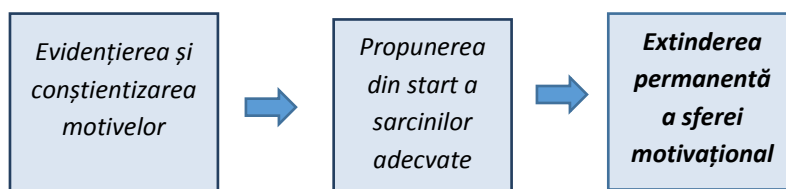
În procesul educațional, motivația se formează în baza anumitor activități didactice. Din care cauză este necesară crearea unor condiții speciale de realizare a unui sistem de acțiuni bine gândite:

- ✓ Elevul să fie pus în situații de învățare;
- ✓ Elevul să se autoevalueze; să perceapă progresele și nereușitele;
- ✓ Elevul să fie pus în situații de a fi activ și de menționat cele mai mici succese.

Sintetizând cele expuse mai sus, menționăm că:

1. Motivele depind nu numai de condițiile externe de învățare, dar și de cele interne ale elevului, determinate de personalitatea fiecărui elev. Interesele personale nu întotdeauna corespund intereselor sociale.

2. Practica ne demonstrează că predomină următoarele motive ale învățării: responsabilitatea față de părinți și profesori; dorința de a obține o notă bună; să realizeze autoevaluarea.
3. Activitatea profesorului privind formarea motivației de învățare la elevi poate fi prezentată în trei etape [1, p.41-45]:

BIBLIOGRAFIE

1. BOTGROS, I. Eficiență și calitate în abordarea procesului educațional: Ghid metodologic, „Print-Caro” 2018.
2. MASLOW, A. Motivație și personalitate. București: TREI, 2008.
3. NEACȘU, I. Metode și tehnici de învățare eficientă. Fundamente și practici de succes, Polirom, 2015.
4. POPENICI, ȘT.; FARTUȘNIC, C. Motivația pentru învățare. DPH, 2009.
5. ROȘCA, Al. Motivele acțiunilor umane: Studiu de psihologie dinamică. Sibiu: Institutul de Psihologie al Universității din Cluj, 1943.
6. SĂLĂVĂSTRU, D. Psihologia educației. Iași: Polirom, 2004.
7. SILLAMY, N. Dictionar de psihologie Larousse. București: Univers Enciclopedic, 1996.